

Гісторыя каляднай паштоўкі

Аўтар: Алеся Бяленік
06.01.2012 01:00

Колькі калядных паштовак Вы падпісалі родным і знаёмым на сёлетняе свята Божага Нараджэння? Напэўна, не так ужо і шмат. Прасцей і хутчэй адправіць віншавальную СМС-ку ці патэлефанаваць. Друкаваная паштоўка з пажаданнямі “Вясёлых свят!” успрымаецца сёння хутчэй як настальгічны элемент. А першая калядная паштоўка ўзнікла менавіта з-за лянаты. Англічанін сэр Генры Коул меў вельмі шмат родных, якіх трэба было кожны год віншаваць з Раством. Па яго просьбe мастак Джон Хорслі ў 1843 годзе зрабіў 40 аднолькавых літаграфій, на якіх была намалявана сям'я сэра Генры за калядным столом. Па баках змяшчаліся малюнкі на тэму міласэрнасці: Коулы раздаюць бедным адзенне і ежу. Пад малюнкам быў змешчаны надпіс: “Вясёлых Каляд і щаслівага Новага года!” Родным сэра Генры такое віншаванне вельмі спадабалася. У 1843 годзе з літаграфіі была надрукавана тысяча паштовак – гэта былі першыя калядныя паштоўкі ў свеце. Дарэчы, з тae тысячи сёння ў свеце засталося ўсяго толькі 12 штук. †

Хутка мільёны каляд-ных паштовак з напісанымі пажаданнямі пачалі дасылацца па ўсім свеце. Як лічыць старэйшы навуковы супрацоўнік Гродзенскага музея гісторыі рэлігіі Галіна Хамко, па малюнках на калядных паштоўках можна прасачыць усю гісторыю святкавання Божага Нараджэння. Так, напрыклад, вельмі распаўсюджаны малюнак на паштоўцы – упрыгожаная ёлка на плошчы – з'явіўся толькі ў канцы XIX ст. Акурат у той час былі вынайдзены электрычныя лімпачкі, якія пачалі вешаць на ёлку на цэнтральнай плошчы.

Таксама цікавая гісто-рыя паштовак з выя-вай св. Мікалая. Вобраз гэтага быў

вельмі папулярным на паштоўках, бо менавіта ён прыносіў дзецям падарункі, падкідваючы іх у панchoхі ці шкарпеткі. Па паданні, св. Мікалай жыў у IV ст. і дапамагаў бедным. Але ён не хацеў, каб людзі бачылі, хто ім дапамагае. Спачатку св. Мікалай падкідваў манеты ў вакно, а калі рабілася холадна, – у камін. Каля печы ці каміна сушыліся чаравікі і панчошкі, куды і траплялі гроши, а пасля і падарункі. Адсюль і з'явіўся звычай складваць калядныя падарункі ў панchoхі. Да XIX ст. св. Мікалай маляваўся ў адзенні біскупа. Пазней, ужо ў XX ст., амерыканцы “пашылі” Святому новы касцюм, больш зручны для перамяшчэння па горадзе – св. Мікалая апранулі ў чырвоныя штаны і чырвоную куртку. Св. Мікалай на паштоўках набыў больш свецкі выгляд. Пачало ў нас ужывацца і амерыканскае імя Санта Клаус.

Паштоўкі адлюс-троў-валі змену моды і стыляў. Напрыклад, ёлка на каляднай паштоўцы ў XX ст. выглядала інакш, чым у XIX ст. Было вырашана, што ёлка са шматлікімі ўпрыгожваннямі і ліхтарыкамі выглядае безгустоўна і трэба пакінуць на ёй толькі два колеры: напрыклад, белы і серабрысты ці залацісты, што і адлюстравалі калядныя паштоўкі. У XX ст. пачалі з'яўляцца таксама і музычныя паштоўкі.

На Гродзеншчыну калядныя паштоўкі прывезліся з Германіі, Італіі. Прычым гандляры стараліся прывезці паштоўкі без надпісаў, на якія ўжо потым надруковаліся слова на польскай мове: “Wesołych świąt!” Гродзеншчына з'яўляецца цікавым рэгіёнам, дзе здаўна жылі побач католікі і праваслаўныя. Адпаведна і калядныя паштоўкі, як распавёў гродзенскі калекцыянер Ян Лялевіч, мелі такі ж выразны падзел.

Старыя калядныя паштоўкі, якія хадзілі па гэтым рэгіёне, мелі самыя розныя сюжэты: зімовыя пейзажы ці ёлкі, выявы шчаслівай сям'і. Св. Мікалай з'явіўся на пазнейшых паштоўках. Малюнкі Святой Сям'і з маленькім Езусам у яслях былі асабліва папулярныя ў 20 - 30-я гады XX ст. Вельмі папулярнай была таксама дзіцячая тэматыка.

– Тэксты віншаванняў на старых паштоўках практычна нічым не адрозніваюцца ад цяперашніх, – кажа Ян Лялевіч. – І сто гадоў таму людзі жадалі адзін аднаму шчасця, здароўя і радасных свят.